

Це дозволяє стверджувати, що з точки зору якісних характеристик економіки, Україна може ефективно конкурувати з країнами-членами Євросоюзу, що значно підсилює її геоекономічний потенціал.

Список використаних джерел:

1. Дробчак М.О., Іванов Р.В., Огліх В.В. Аналіз економічного зростання у країнах з різним рівнем економічного розвитку. *Економіка і менеджмент – 2023: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку*: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 6-7 квіт. 2023р. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2023.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода Україна від 27.06.2014 р.: станом на 30 листоп. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
3. Герасименко С.С., Головач А.В., Єріна А.М. Статистика. Київ: КНЕУ, 2000. 467 с.

Дробчак М. О., канд. екон. наук Тарлопов І. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

АНАЛІЗ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ВИЯВЛЕННЯ ШЛЯХІВ БОРОТЬБИ З НЕЮ

Навіть при відсутності абсолютної бідності в українському суспільстві (за межею 1,9 долара США на день), становище України як європейської держави не можна вважати задовільним, особливо в останні роки. Збільшення кількості населення, яке опинилося в умовах бідності, безперечно, є одним із соціально-економічних проявів повномасштабного вторгнення країни-агресора. Так, за даними Світового банку, у 2022 році рівень бідності в Україні зріс з 5,5 до 24,2 відсотків, а за межею бідності опинились 7,1 мільйона людей [1].

Проте важко зробити висновки щодо шляхів поліпшення ситуації лише на підставі кількісних змін, враховуючи унікальний соціально-політичний та економічний контекст кожної країни. Отже, необхідно визначити детермінанти бідності та на їх основі побудувати агрегований індекс, який враховуватиме специфічні умови України і водночас адекватно відобразатиме реальну історичну динаміку рівня бідності. Розрахувавши значення індексу, можна буде виявити механізми боротьби з бідністю в Україні. Оскільки на меті стоїть побудова багатовимірного індексу бідності, відібрано фактори, що характеризують рівень

життя, доступ до медицини та базової освіти: смертність від інфекційних захворювань, тривалість життя, рівень смертності серед осіб віком до 5 років (на 1000 народжених), частку населення, яка користується Інтернетом, питною водою, базовими санітарними послугами та чистим паливом. Також враховано рівень грамотності населення та частку дітей і підлітків, що не навчаються у школі [2].

Значення всіх факторів, взятих з бази даних World Development Indicators за період з 1997 по 2022 роки, попередньо нормалізовано, користуючись відомою «max-min» формулою:

$$poverty_index = \sum_{i=1}^n \left(\sum_{j=1}^m \frac{Var_j}{TVar} PC_j \right) x_i \quad (1)$$

де i та j – порядкові номери фактору та головної компоненти відповідно; n та m – кількості факторів та головних компонентів відповідно; Var_j – відсоток дисперсії, пояснений j -ю головною компонентою; PC_j – навантаження, що відповідає j -й головній компоненті; $TVar$ – загальна дисперсія, пояснена всіма виділеними компонентами; x_j – значення i -го фактору; $poverty_index$ – значення агрегованого індексу бідності.

Для визначення ефективних механізмів боротьби з бідністю в Україні відібрано низку факторів (табл. 1), які відображають можливі напрями державної політики. Очікується, що між обраними показниками та рівнем бідності існує від’ємний зв’язок.

Таблиця 1

Фактори впливу на рівень бідності в Україні

Фактор	Аргументація вибору
Державні видатки на освіту, млн. дол. США	Інвестування державних коштів в освітні установи покращує якість освіти і, відповідно, покращує соціально-економічне становище у суспільстві
Внутрішні державні видатки на охорону здоров'я, млн. дол. США	Покращення стану здоров'я населення сприяє економічному розвитку, що може стати противагою вирішенню соціально-економічних проблем та зменшити ризик бідності
Виробництво зернових культур, млн. метричних тон	Збільшення виробництва зернових сприяє зростанню економіки і зниженню цін на базові продукти харчування, що знижує ймовірність голоду населення і рівень бідності
Індекс ефективності управління, шкала [-2,5; 2,5]	Показник характеризує ефективність уряду, що безпосередньо впливає на рівень бідності у країні

Провівши регресійний аналіз у статистичному пакеті SPSS, отримано рівняння залежності індексу бідності від відібраних факторів у період з 1997 по 2022 роки у стандартизованому масштабі –

$$\begin{aligned} \text{poverty_index} &= -0,217[\text{Державні видатки на освіту}] \\ &- 0,496[\text{Внутрішні державні видатки на охорону здоров'я}] \\ &- 0,310[\text{Виробництво зернових культур}] \\ &- 0,194[\text{Індекс ефективності управління}]. \end{aligned} \quad (2)$$

У рівнянні 2 зазначено стандартизовані коефіцієнти регресії, що значно спрощує інтерпретацію результатів. Всі обрані показники негативно впливають на рівень бідності, що справджує очікування. Таким чином, на розроблений індекс бідності найсуттєвіше впливає збільшення державних видатків на охорону здоров'я. Так, при збільшенні даного показника на 1% рівень бідності спадає приблизно на 0,5%. Отримані результати сприяють розробці політики, спрямованої на боротьбу з бідністю в Україні.

Список використаних джерел:

1. Beaumont P. Pawn shops and bread queues: poverty grips Ukraine as war drags on. the Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/apr/30/ukraine-war-poverty-irpin-pawn-shops-bread-queues>.
2. Tarlopov I. Statistical evaluation of the impact of education on changes in labor supply in the labor market. *Economics. Finances. Law*. 2022. Т. 11. С. 22-25.

Захарченко Б. І., канд. екон. наук Скрипник Н. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Військове вторгнення країни-агресора, міграція та зниження рівня народжуваності на глобальному рівні стали причиною негативної демографічної динаміки в Україні. Останні 30 років стали важкими для демографії країни: втрата близько 10 мільйонів громадян до початку повномасштабної війни, та ще близько 6 мільйонів після. Це сформувало неабиякий виклик для українського ринку праці і безумовно загрожує геоекономічним пріоритетам держави.